

ECKHART MESTER:

*Ezt mondja Dániel próféta...*¹

Ezt mondja Dániel próféta: „Egész szívünkkel téged követünk, téged félünk, és a te színedet keressük.” (vö. 3,41.)² Szavai összecsengenek a tegnapi igével: „Szólítottam, hívtam, csalogattam, s a bölcsesség szelleme belém költözött. Többre becsültem minden királyságnál, hatalomnál és uralomnál, többre aranynál, ezüstről és drágakőnél: ha a bölcsesség szelleméhez mértem, homokszemnek, sárnak, semminek láttam minden mást.” (vö. Bölcsesség 7,7-9.)

Akiben a bölcsesség szelleme lakik, jól felismerhető arról, hogy a dolgokat merő semminek látja. De ha csak egyetlen dolog is van, amit *valaminek* lát, már nem a bölcsesség szelleme lakik benne. Nem elég, hogy „homokszemnek” mondja, vagy „sárnak”: csak a „semmi” a találó kifejezés, hiszen a bölcsesség szelleméhez képest minden más merő semmi. „Szólítottam, hívtam, csalogattam, s a bölcsesség szelleme belém költözött.” Bizony, aki a legbensejében hívja, abba bele is költözik.

Van egy erő a lélekben, amely messzebbre ér, mint ez az egész világ. Egészen messzire kell érnie, hogy Isten beleköltözhessen. Sokan nem a bölcsesség szellemét hívják magukhoz, hanem az egészséget, a gazdagságot vagy a gyönyört – nem is látogatja meg őket a bölcsesség szelleme. Fontosabb nekik az, amiért imádkoznak, mint maga Isten – aki pénzt ad a kenyérért, annak a kenyér fontosabb, mint a pénz –: szolgájukká teszik Istent. „Gyógyíts meg, nagyon kérek” – ez olyan, mint amikor egy dúsgazdag ember felajánlja, hogy „kérj bármit és megadom”. Micsoda ostobaság volna csak egy krajcárt kérni tőle! Hiszen ha száz márkát kérnénk, azt is szívesen adná! Kész ostobaság mást kérni Istentől, mint őt magát. Nem is becsüli sokra az ilyet, mert semmit sem ad olyan szívesen, mint önmagát. Egy mester azt mondja, hogy mindennek van miértje, de Istennek nincsen. Aki valami mást kér Istentől, és nem őt magát, az miérett teremt Istennek.

Később ezt olvassuk: „A bölcsesség szellemével együtt a többi javak is mind hozzám jöttek.” (Bölcsesség 7,11.) A bölcsesség szelleme a legnemesebb a (Szentlélek) hét ajándék(a) közül. De egyikkel sem ajándékoz meg Isten anélkül, hogy *előszőr* ne önmagát adná, ne önmagát *szülné meg bennünk*, önmagával *azonosan*. Ami jó, öröm és vigasz terem benne, mindaz az édes gyönyör *enyém lesz* a bölcsesség szellemében, egy tűhegynyi nem sok, annyi sem marad ki. És mégsem érnék vele sokat, ha mindez nem lehetne *teljesen* az enyém, és nem élvezhetném pontosan *ugyanúgy*, ahogyan Isten. *Ugyanazt* és *ugyanúgy* élvezem én is az ő természetében, mert a bölcsesség szellemében Isten mindent egyformává tesz, és pedig úgy, hogy a legkisebb lesz olyan, mint a legnagyobb, és nem a legnagyobb olyan, mint a legkisebb. Ha a durva többre nemes oltóágot oltunk, nem a durva többre határozza meg a termést, hanem a nemes oltóág. Így van ez a bölcsesség szellemében is: itt minden tevékenység *egyforma*, de úgy, hogy a legkisebb lesz olyan, mint a legnagyobb, és nem a legnagyobb olyan, mint a legkisebb. Isten tehát úgy ajándékoz meg önmagával, hogy *megszüli* önmagát mibennünk, mert a szülés a legnemesebb tevékenysége – ha van egyáltalán nemes és kevésbé nemes benne –, csak a szülésben leli igazán örömét. S ami *bennem* születik meg, azt senki el nem veheti tőlem, hacsak meg nem foszt önmagamtól is. Amit kívülről kaptam vagy szereztem, azt elveszíthetem, ami bennem született, azt nem; ezért Isten, nehogy valaha elveszítsem, egészen bennem szüli meg magát. Mert a szülésben leli örömét, megszüli bennünk

¹ Meister Eckhart *Die deutschen Werke*, hrsg. Joseph Quint; Bd.2. Predigt 59. S. 610-636. Quint nyomán lábjegyzetben jelezzük, ahol a fennmaradt lejegyzések lényegesen eltérnek egymástól, és zárójelbe tesszük az értelemszerű betoldásokat. Általában követjük Quint értelmezését, csak néhány helyen térünk el tőle.

A fordítás eredetileg a *Műhely* 1996/6 számában jelent meg a 19-21. oldalon. Itt kisebb javításokkal közlöm.

² Csak a Vulgátában szereplő rész.

Fiát, hogy mi is abban leljük örömünket, hogy vele együtt szüljük ugyanezt a természetes Fiút. A szülésben leli örömét, ezért (úgy) szüli meg magát bennünk, hogy maradéktalanul örömét lelje a lélekben, s mi is teljes örömünket leljük őbenne. Ezért mondta Krisztus, ahogyan Szent János írja az evangéliumban, hogy „követnek engem” (10,27.). *Jó* dolog követni Istent, ha a szó igazi értelmében követjük: ha az akaratát követjük, ahogy tegnap mondtam: „legyen meg a te akaratod” (Máté 6,10.). Szent Lukács evangéliumában pedig Urunk azt mondja: „aki követni akar, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és úgy kövessen” (9,23.). Aki valóban megtagadná magát, az valóban Istené volna és Isten is valóban az övé, ez olyan biztos, mint hogy ember vagyok. S ez az ember olyan könnyen áldozza fel *mindenét*, mintha egy szem lencsét áldozna fel. Minél nagyobb áldozatot kell hoznia, annál szívesebben teszi.

Szent Pál egyenesen azt kívánta, hogy Isten kedvéért és a testvérei iránti szeretetből még Istentől is elválhasson. A mestereknek igen sok fejtörést okoz ezzel, szörnyű kétségbeesésbe kergeti őket. Némelyek szerint csak ideiglenes elszakadásra gondol, ám ez teljes tévedés. Éppoly kevésbé akar egy pillanatra elszakadni, mint örökre, és éppoly szívesen szakad el örökre, mint egy pillanatra. Minél hosszabb időről van szó, s minél nagyobb fájdalmat kell elviselnie, annál szívesebben szakad el Istentől, ha ezzel az ő akaratát teljesíti. Ha egy kalmár tudomást szerez egy biztos üzletről, amely minden befektetett tallér után tíz tallér hasznot hoz, nyilván egész vagyonát befekteti, s a nyereség reményében a vállalkozás vesződéseit is boldogan vállalja – ha biztosra veheti, hogy épségben haza-jut és nyer az üzleten. Így volt Szent Pál is azzal, amiről tudta, hogy Isten akaratát: minél tovább tart, annál szívesebben [teszi], és minél nagyobb fájdalommal jár, annál nagyobb örömmel. Betölteni Isten akaratát: ez maga a mennyország, s minél kitartóbb az akarat, annál több mennyország. S minél több gyötrelem Isten akaratából, annál nagyobb üdvösség.

„Tagadd meg magadat, és vedd fel keresztedet!” A mesterek szerint ez gyötrelmet jelent: böjtöt és más (ön)sanyargatást. Én viszont azt mondom, hogy a gyötrelem *elvetését* jelenti, hiszen csak öröm származik belőle³. Később azt mondja (Krisztus): „én életet adok nekik.” (Ján. 10,28.) Az értelmes lényeknek sok járulékos tulajdonságuk lehet, az élet azonban lényük lényegéhez tartozik. (Krisztus is) azért mondja, hogy „az *életet* adom nekik”, mert az élete a léte; és Isten *teljesen* odaadja magát, ezért mondja, hogy „*én* adom”: nincs az a teremtmény, amely *ezt* adhatná. De ha létezhetne ilyen teremtmény, Isten akkor sem tűrné, mert a lélek olyan kedves előtte, hogy ő maga akar életet adni neki. A lélek sem becsülné sokra az életét, ha teremtménytől kapná. Annyira sem becsülné, mint egy legyet. Ha a császár egy almát adna nekünk, ezt az almát többre becsülnénk, mint ha valaki mástól egy paripát⁴ kapnánk. A lélek sem tűrné, hogy mástól kapja életét, s ne Istentől. Azért hangsúlyozza Krisztus, hogy „*én* adom”, hogy a lélek maradéktalanul kedvét lelje ajándékában.

Majd azt mondja: „Én és az Atya egy vagyunk” (János 10,30.): a lélek Istenben és Isten a lélekben. Ha egy edénybe vizet öntünk, az edény körül fogja ugyan a vizet, de sem a víz nem hatol az edénybe, sem az edény a vízbe. A lélek viszont olyan tökéletesen egy Istennel, hogy egyikük sem ismerhető meg a másik nélkül. A forróság megismerhető tűz nélkül, a ragyogás Nap nélkül, Isten azonban nem ismerheti meg önmagát a lélek nélkül, sem a lelket Isten nélkül⁵: Isten és a lélek ennyire egy.

³ Más értelmezés szerint: A mesterek szerint a gyötrelem böjtöt és más (ön)sanyargatást jelent. De én azt mondom, hogy mindez (a böjt és önsanyargatás) a gyötrelem elvetését jelenti, hiszen ebből csak öröm származik.

⁴ Más változat szerint: szoknyát.

⁵ Más változat szerint: Isten azonban nem ismerhető meg a lélek nélkül, sem a lélek Isten nélkül.

A lélek csak lényének durvaságában különbözik Jézus Krisztus Urunktól, másban nem, mert Jézus léte az örök személlyel van egybeszövődve. Amennyire leveti durvaságát – s bárcsak egészen le tudná vetni –, egészen ugyanaz lehetne (ami Jézus); akkor mindaz, ami Jézus Krisztusról elmondható, a lélekről is elmondható volna.

Isten legkisebb része is teljesen betölti a teremtményeket, mondja egy mester, Isten nagysága sehol sincs jelen. Elmondok nektek egy történetet. Megkérdeztek egy igaz embert: Miért van, hogy néha nagy kedvem van az imádsághoz és az áhítathoz, néha viszont semmi kedvem sincs hozzá? Ő így felelt: Ha a kutya meglátja a nyulat, szimatot kap, és a nyomára bukkan, tüstént üldözőbe veszi. Látván, hogy társuk szalad, a többi kutya is futni kezd, de hamarosan megelégedik a futást és lemaradnak. Így van azzal is, aki egyszer megpillantotta Istent és szimatot kapott: lankadatlanul fut a nyomában. Ezért biztat bennünket Dávid: „Ízleljétek és lássátok, mily jóságos az Úr.” (Zsoltárok 34,9.) Aki megízlelte, soha meg nem unja, a többi azonban hamar ráun. Vannak, akik Isten előtt futnak, vannak, akik mellette és vannak, akik a nyomában. Isten *előtt* azok futnak, akik saját akaratukat követik, s nem hajlanak Isten akaratára – ez egészen rossz út. Isten *mellett* azok futnak, akik azt mondják ugyan, hogy „nem akarok mást, mint amit te akarsz,” de ha megbetegszenek, mégiscsak azt kívánják, hogy Isten a felépülésüket akarja; ez még elfogadható. A harmadik csoportba azok tartoznak, akik nyomon követik Istent, vagyis mindenben készségesen követik akaratát: ők a tökéletesek. Róluk mondja Szent János a Jelenések könyvében: „mindenüvé követik a Bárányt, ahová csak ment.” (14,4.) Követik Istent, bárhova vezeti őket, nem nézik, betegséget hoz vagy egészséget, boldogságot, vagy boldogtalanságot. Amikor Szent Péter Isten elébe vágott, Urunk rákiáltott: „Sátán, vissza mögém!” (vö. Máté 16,23.) Ezt is mondta Urunk: „Én az Atyában vagyok, s az Atya bennem.” (János 14,11.) Így van benne Isten a lélekben, a lélek pedig Istenben.

(Dániel) ezt mondja: „a színedet keressük”. Az igazság és jóság csak Isten ruhája. Isten felülmúl minden szavakba foglalható. A megismerés *keresi* Istent, és a gyökerénél ragadja meg, ott, ahonnan a Fiú és a teljes istenség sarjad. Az akarat ezzel szemben megáll a külsőnél, hiszen a jósághoz tapad, s a jóság csak ruhája Istennek. Az angyalok legfelső rendje a legbelső kamrájában fogadja Istent, még mielőtt magára ölténé a jóságot vagy bármi mást, ami szavakba önthető. Ezért mondja (Dániel), hogy „a *színedet* keressük”: Isten színe a létezése.

Hogy mindezt felfogjuk és készségesen magunkba fogadjuk, ahhoz segítsen bennünket Isten. Ámen.

Fordította: Surányi László